PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2022

Gemeente Gorinchem

GEMEENTE GORINCHEM

Publieke Sector Accountants B.V.
Jan Sluijtersstraat 21
3059 VC Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Aan de gemeenteraad van
gemeente Gorinchem
Postbus 108
4200 AC GORINCHEM

Onderwerp
Accountantsverslag 2022

Datum
21 juni 2023

Kenmerk
312019010.23.188

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van gemeente Gorinchem is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 11 mei 2023 hebben wij een aantal controlebevindingen reeds besproken met uw concerncontroller en uw teammanager Financiën. Op 22 mei 2023 zijn de controlebevindingen besproken met uw directie en met de wethouder met de portefeuille Financiën en op 22 juni 2023 zullen wij onze bevindingen toelichten aan uw gemeenteraad

Bij de jaarrekening 2022 zijn wij voornemens om op 21 juni 2023 een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor het aspect getrouwheid en een verklaring met beperking voor het aspect rechtmatigheid.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2022. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (zonder de persoonlijke handtekening) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

ValidSigned door W. Kalkman RA
op 21-06-2023

Was getekend: W. Kalkman RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Wouter Kalkman

06 – 2127 2977

wkalkman@psa-ra.nl

Amar Iqbal

06 – 4003 1051

aiqbal@psa-ra.nl

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij 1
2. Financiële positie en resultaat 6
3. Bevindingen eindejaarscontrole 11
4. Interne beheersing 21
5. Overige aangelegenheden 26
6. Bijlage: Verplichte tabel SiSa 37

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 21 oktober 2022 (kenmerk 312019010.22.268) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van gemeente Gorinchem.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden en de beleidsregels toepassing Wet normering topinkomens (WNT).

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op de door de gemeenteraad op 20 oktober 2022 vastgestelde ”Controleprotocol, normenkader rechtmatigheid gemeente Gorinchem 2022”. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). De bij onze controle van de jaarrekening 2022 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2022	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 1.599.000	€ 4.797.000

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 100.000.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2022 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat er sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed.

Risico's voor deze jaarrekening

- De naleving van de (Europese) aanbestedingsregels.
- Bestaan en waardering van activa als gevolg van schattingselementen (inschatting van levensduur en restwaarden).
- De waardering en risico inschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen.
- Verwerking van reservemutaties als gevolg van wijzigingen in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV in 2018.
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele beheerplannen en/ of andere onderbouwingen.
- "Management override of controls". Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces. De specifieke aandacht voor dit risico is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor Gorinchem.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder prestatielevering Wmo.
- De actualiteit van de gevoerde administratie(s), gericht op de betrouwbaarheid van de (tussentijdse) informatievoorziening.
- Uw fiscale positie in het kader van de vennootschapsbelasting (Vpb).

Risico's voor de komende jaarrekeningen

- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (vanaf 2023).
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De kwaliteit van de IT-beheersomgeving.

Het inschatten als significant risico is inherent aan deze posten en is niet direct een gevolg van verwachte leemten in de interne beheersing van uw gemeente. Ook is sprake van inschattingen van bruto risico's, alvorens eventuele beheersmaatregelen zijn genomen.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtpunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'belangrijke bevindingen'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties, zijn niet volledig rechtmatig

Op basis van uw controleprotocol en normenkader hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd. Op het programma Economie en VROSV is sprake van een overschrijding van de begroting (lasten). Deze begrotingsrechtmatigheidsfouten werken niet door in ons rechtmatigheidsoordeel. Tevens is sprake van overschrijdingen op 13 investeringskredieten die op 2 kredieten na ook niet meewegen in ons oordeel. Het totaal aan kredietoverschrijdingen bedraagt € 326.000, hiervan weegt € 209.000 mee in ons oordeel. Voorts hebben wij onrechtmatigheden geïdentificeerd bij de naleving van de aanbestedingswet. Deze onrechtmatigheden zijn grotendeels ook intern gesignaleerd. Wij gaan hier elders in dit verslag nader op in.

Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2022, met uitzondering van rechtmatigheidsfouten bij het onderdeel Europese aanbesteding voor een bedrag van € 2.177.000, onjuist verantwoorde lasten voor een bedrag van € 255.000, de onzekerheden rondom PGB Wmo 2.0 voor een bedrag van € 169.000 en kredietoverschrijdingen voor een bedrag van € 209.000. De totale rechtmatigheidsfout bedraagt derhalve € 2.641.000 en is daarmee hoger dan de goedkeuringsmaterialiteit van € 1.580.000. De totale onzekerheid bedraagt €169.000.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van gemeente Gorinchem. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van gemeente Gorinchem zijn uiteengezet in de jaarstukken 2022 in het onderdeel 4.1 ‘Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling’.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Geen geïdentificeerde materiële fouten en tekortkomingen met uitzondering van Europese aanbesteding

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole resteren enkele ongecorrigeerde afwijkingen. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn niet materieel (en hebben dus geen invloed op de strekking getrouwheid van onze controleverklaring). De overige bevindingen zijn naar onze mening van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en een controleverklaring met beperking voor rechtmatigheid

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2022 van gemeente Gorinchem een getrouw beeld geeft van het eigen vermogen op 31 december 2022 en het resultaat over 2022. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 niet in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 20 oktober 2022, gezien de rechtmatigheidsfouten bij het onderdeel Europese aanbesteding voor een bedrag van € 2.177.000, onjuist verantwoorde lasten voor een bedrag van € 255.000 en kredietoverschrijdingen voor een bedrag van € 209.000.

Dit betekent dat wij vinden dat uw jaarrekening voldoet aan de rechtmatigheidscriteria, met uitzondering van de fouten bij de onderdelen Europese aanbesteding, onjuist verantwoorde lasten en kredietoverschrijdingen.

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken.

Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2. Financiële positie en resultaat

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute zin toe

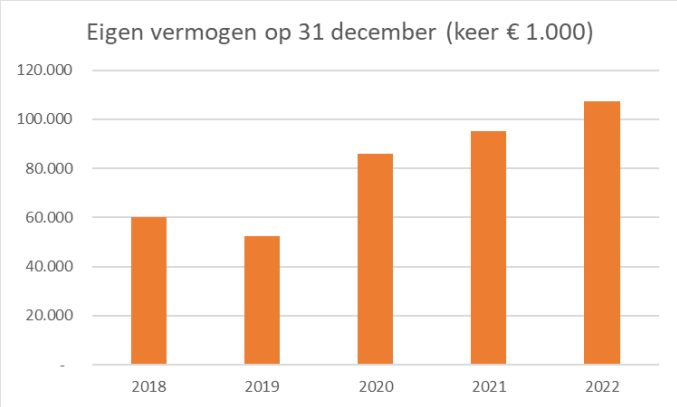
In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten in 2022 bedraagt € 12,8 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 1,3 miljoen gestort in de reserves, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2022 € 11,5 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	**95.164**	**86.054**	**52.460**	**52.469**	**60.000**
Tussentijdse resultaatbestemming	1.266	-/- 442	26.098	-/- 200	-/- 12.204
Gerealiseerd resultaat	11.494	9.551	7.496	191	4.673
Totaal (‘gerealiseerd *saldo van baten en lasten’*)	**12.760**	**9.110**	**33.594**	**-/- 9**	**-/- 7.531**
Eigen vermogen per 31 december	**107.924**	**95.164**	**86.054**	**52.460**	**52.469**

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 44% van het balanstotaal (op 1 januari 2022: 40% van het balanstotaal). In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2022. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Het verloop van het eigen vermogen over de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. In de begroting 2022 heeft de gemeenteraad de solvabiliteit bepaald op 29%. De solvabiliteit in de jaarrekening 2022 komt uit op 44% en is derhalve 15 procentpunten hoger dan begroot. Ter vergelijking hebben wij de solvabiliteit van een aantal gemeenten opgenomen. Daaruit blijkt dat de solvabiliteit van uw gemeente per 31 december 2021 (40%) boven het gemiddelde van Nederland ligt. In 2022 is de solvabiliteit met 4 procentpunten gestegen.

Ter vergelijking over 2021:

Gemeente	**Solvabiliteit 2021**
Nederland	38%
Zuid-Holland	44%
25.000 tot 50.000 inwoners (gemiddeld)	37%
Molenlanden	64%
Hardinxveld-Giessendam	48%
Papendrecht	44%
Alblasserdam	38%
Krimpenerwaard	33%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Resultaat 2022 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van de door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming.

Exploitatieresultaat (in € 1.000)		
Totale baten	164.285	
Totale lasten	151.525	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten voordelig		**12.760**
Af: stortingen in reserves	8.470	
Bij: onttrekkingen aan reserves	7.204	
Saldo mutaties reserves, per saldo storting		**1.266**
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		**11.494**

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

De exploitatie over 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 12,8 miljoen zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) nadelig saldo van € 0,3 miljoen. Dit is een voordeel van € 13,1 miljoen. Tussentijds is voor circa € 1,3 miljoen toegevoegd aan de reserves wat per saldo leidt tot een gerealiseerd resultaat van circa € 11,5 miljoen. Het gerealiseerde voordelig resultaat ad € 11,5 miljoen is afzonderlijk op de balans onder het eigen vermogen opgenomen. In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Wij verwijzen u naar deze toelichtingen.

Het voordelige exploitatieresultaat 2022 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten,

overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Deze bedragen circa € 6 miljoen nadeel, waarmee het resultaat op structurele posten circa € 18 miljoen voordeel bedraagt. Dat betekent dat er veel zaken op reguliere budgetten niet tot uitvoering zijn gekomen (onder andere Integraal Sociaal Beleid en de corona-gerelateerde budgetten). Ook is sprake van extra inkomsten op reguliere begrotingsonderdelen zoals de bouwleges en het gemeentefonds (decembercirculaire). Kortheidshalve verwijzen wij u naar de uiteenzetting van de incidentele baten en lasten in de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen als goed

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit heeft het college bepaald op € 46,7 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een opsomming gegeven van ingeschatte risico's. Deze cumuleren voor 2022 tot een bedrag van € 21,3 miljoen. De verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit in de jaarrekening is 2,19. Dit is hoger dan de gestelde bandbreedte voor "ruim voldoende" (van 1,4 tot 2,0).

Conform het jaarverslag blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit van € 46,7 miljoen wordt voor een groter deel dan voorheen bepaald door de meerjarige begrotingssaldi (€ 14,3 miljoen). Wanneer deze begrotingssaldi volledig worden gebruikt komt het weerstandsvermogen uit op 1,52.

Wij verwijzen u voor de onderkende risico's en de kwantificering daarvan naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3. Bevindingen eindejaarscontrole

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Oplevering is beter dan voorgaand jaar

Bij de start van de controle zijn de jaarstukken 2022 volledig aangeleverd en is de oplevering in verder verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar. Wij hebben bij de controle van de jaarrekening de volledige en constructieve medewerking van uw organisatie gehad.

De controle van de jaarrekening 2022 betekent voor ons het einde voor de samenwerking met uw gemeente. Wij bedanken de gemeenteraad, het college en de organisatie voor het in ons gestelde vertrouwen.

Europese aanbestedingen: rechtmatigheidsfouten van € 2.177.000 en daarmee lager dan 2021

In het kader van de verbijzonderde interne controle heeft uw organisatie een grondige analyse van de opdrachtverleningen uitgevoerd, met als doel om vast te stellen of uw gemeente aan de richtlijnen rondom Europese aanbesteding heeft voldaan. Wij hebben vooraf met uw medewerkers afspraken gemaakt op welke wijze de spendanalyse dient te worden geanalyseerd.

De commissie BBV beveelt aan om meerjarige inkoopcontracten, die zouden moeten voldoen aan Europese aanbestedingsregels maar dat niet doen, in de toelichting op de jaarrekening op te nemen bij de 'niet in de balans opgenomen verplichtingen' voor het volledige bedrag waarover het contract is afgesloten. Uw gemeente heeft ervoor gekozen om dit niet te doen. Wij hebben de verplichtingen dan ook niet meegewogen in ons oordeel. Het nadeel hiervan is dat de bedragen van de betreffende overeenkomsten gedurende de looptijd nog meetellen in de beoordeling van latere jaarrekeningen.

Het totaal aan onrechtmatigheden bedraagt € 2.177.000 en komen grotendeels voort uit financiële beheershandelingen van voor 2022 (24 dossiers). Voor 1 dossier is sprake van ontoereikend contractbeheer, waardoor een Europees aanbesteed contract niet tijdig is verlengd. Sinds de jaarrekening 2019 is er bij de gemeente Gorinchem sprake van rechtmatigheidsfouten die hoger zijn dan de goedkeuringsmaterialiteit. De omvang van deze fouten is sindsdien gedaald, maar blijft boven de goedkeuringsgrens en heeft daarom invloed op de strekking van de controleverklaring. Over 2021 ging het over 44 dossiers met een opdrachtwaarde in 2021 van € 3.156.000. Het betreft de volgende inkopen:

Soort	Rechtmatigheidsfout	Aantal dossiers en bijzonderheden
Overige dienstverlening	1.089.000	8
Vastgoed, waaronder schoonmaak	595.000	10
ICT	395.000	4; waarvan 1 dossier ontoereikend contractbeheer
Riolering	89.000	1
Inhuur	9.000	1
TOTAAL	**2.177.000**	**24**

Wij hebben uw college in onze managementletter geadviseerd over de stappen die u kunt zetten in het proces rondom de rechtmatigheid van aanbestedingen. Zie ook het onderdeel aandachtspunten van de raad in dit accountantsverslag.

Op basis van onze werkzaamheden bij de jaarrekening en eerdere accountantsverslagen hebben wij nog enkele adviezen ter verbetering van de huidige analyse en gebruiksvriendelijkheid ten behoeve van de controle.

- De bestedingen per contract over de relevante periode (4 jaar) zijn niet standaard onderdeel van de analyse die het college laat uitvoeren. Deze zijn echter wel noodzakelijk voor het inzicht in de uitnutting van uw contracten.
- Wij adviseren u om het college te verzoeken om ook na het uitvoeren van Europese aanbestedingen de raamcontracten te blijven monitoren en voldoende aandacht te hebben voor contractbeheer.
- Om uw huidige analyse verder te verbeteren adviseren wij u om het college een spendanalyse op te laten stellen die in overeenstemming is met de SDO-notitie inzake aanbestedingsrechtmatigheid. Via het expertisecentrum aanbesteden PIANOo van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is inmiddels een voorbeeldbestand beschikbaar gesteld. In dit voorbeeld is vervat hoe het college handen en voeten geeft aan hetgeen is opgenomen in de SDO-notitie, waaronder de opdeling naar opdrachten en het onderbouwen van subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen.

Grondexploitaties: een aantal aandachtspunten bij de onderbouwing van uw schattingen

Een belangrijke post in de jaarrekening van de gemeente Gorinchem is de voorraad grondexploitaties. Door de invloed van parameters (o.a. indexering, fasering, rente, prijs), die bepalend zijn voor toekomstige kosten en opbrengsten, hebben wij tijdens de controle bijzondere aandacht besteed aan de grondexploitaties.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot de zogenoemde vijf P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in woningbehoefte en vraag naar bedrijventerrein. Is er een kritische analyse van de 'mix' van aanbod van bedrijventerrein en woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen zijn momenteel enorm hoog. Hoe vertaalt dit zich in grondprijzen en wat zijn de verwachtingen op de (middel-)lange termijn, bijvoorbeeld door ontwikkelingen in de hypotheekrente(aftrek) en de COVID-19 crisis.
- **Plankosten:** zijn de geraamde kosten die voor de grondexploitaties gemaakt moeten worden realistisch. U kunt hierbij denken aan de totstandkoming van de ramingen van bijvoorbeeld civieltechnische werken en interne plankosten.
- **Parameters:** zijn de gehanteerde kosten- en opbrengstenindexaties in lijn met de actuele marktontwikkelingen en zijn de renteparameter en disconteringsvoet in overeenstemming met de voorschriften in het BBV.

De onzekerheden die met de resultaten van grondexploitaties samenhangen ontstaan doordat de waardering (en daarmee de te nemen winsten en verliezen) gebaseerd zijn op schattingen. De omvang van de in de toekomst nog te realiseren opbrengsten en

kosten is hier een belangrijk factor in. Gedurende de controle hebben wij deze risico's met uw medewerkers besproken. Tijdens deze gesprekken hebben wij uw medewerkers kritisch bevraagd over de uitgangspunten. De grondexploitaties zijn door uw gemeente voor de jaarrekening 2022 met deze uitgangspunten opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn door uw college de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Hieronder onze belangrijkste bevindingen hierbij.

- Ten aanzien van de renteberekening voor de actualisatie grondexploitaties per 1-1-2023 kiest de gemeente Gorinchem ervoor om deze berekening te baseren op de perspectiefnota 2022. Dit past dan ook binnen de gestelde kaders van de Commissie BBV. Echter is er sprake van een lange looptijd van het project Groote Haar en is het eindresultaat van dit project gevoelig voor schommelingen in het rentepercentage. Wij verzoeken uw college om voor de komende jaren blijvend de renteberekening bij de perspectiefnota te onderbouwen en ter toetsing aan te bieden aan Concerncontrol.
- Op basis van een gevoeligheidsanalyse bij project Grote Haar blijkt dat 0,5 procentpunt rentestijging leidt tot een toename van het verlies met € 3,3 miljoen. Wij adviseren u om in de komende jaren dergelijke analyses te blijven uitvoeren en bij de waardering van de grondexploitaties hiermee rekening te houden en dit mee te nemen in de risicoanalyse van de betreffende post.

Grondslagen waardering voorziening verliesgevende grondexploitaties

De commissie BBV beveelt aan om de keuze om de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties of tegen nominale waarde of tegen contante waarde te waarderen vast te leggen in de financiële verordening. Wij constateren dat dit nog niet is opgenomen in de huidige financiële verordening. Wij adviseren u om dit op te nemen bij de volgende actualisatie van uw financiële verordening.

U bent bezig met het verder op orde brengen en het verbeteren van de informatiebeveiliging – u heeft nog stappen te zetten

Op basis van onze gesprekken met uw medewerkers blijkt dat u nog niet geheel voldoet aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), maar dat u wel in beeld heeft welke stappen u dient te zetten om naar niveau 3,0 van het volwassenheidsmodel te kunnen doorgroeien. Op basis van de Informatiebeveiligingsdienst wordt gesteld dat een organisatie in control is op het gebied van informatiebeveiliging bij beveiligingsniveau BBN2. Dit staat gelijk aan niveau 3,0 volgens het volwassenheidsmodel.

Collegeonderzoek Informatieveiligheid

In het kader van de verdere verbetering van uw informatiebeveiliging is er een collegeonderzoek Informatieveiligheid uitgevoerd eind 2021. Het onderzoek was gericht op de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het strategisch informatiebeveiligingsbeleid. Naar aanleiding van het onderzoek is een adviesrapport opgesteld door een externe partij (mei 2022). Op basis van het onderzoek blijken diverse aandachtspunten en adviezen ten aanzien van informatiebeveiliging. Zo zijn er adviezen gegeven in het kader van bewustwording, eenduidige werkwijze, inrichting managementsysteem informatiebeveiliging en opzetten van een controleframework inclusief PDCA- cyclus (Plan Do Check Act). De opvolging van deze adviezen vinden wij tevens relevant voor de jaarrekeningcontrole. Het college heeft naar aanleiding van dit advies een besluit genomen en zorggedragen dat de stand

van zaken van deze adviespunten worden gevolgd via de AO/IC-lijst. Wij adviseren u om de adviespunten adequaat op te laten pakken door het college.

Logging van accounts met hogere rechten
Op basis van onze gesprekken met uw medewerkers blijkt dat uw college niet in alle gevallen logging heeft aan staan in de systemen en een toetsing hierop doet. Wij adviseren u om het college te verzoeken om beleid op te stellen zorg te dragen voor de juiste tooling om logging te kunnen uitlezen.

Autorisatiebeheer
Verder vragen wij aandacht voor het autorisatiebeheer in de diverse applicaties. Op basis van gesprekken met uw medewerkers blijkt dat dit beheer qua verantwoordelijkheid bij de diverse teammanagers ligt. Om die reden en gezien de technische aard achten wij het noodzakelijk om periodiek controles uit te laten voeren door een onafhankelijke medewerker in de 2e lijn op de juistheid en volledigheid van bevoegdheden in de applicaties.

Privacy
Uit het plan van aanpak privacy van de gemeente Gorinchem blijkt dat uw gemeente aantoonbaar wil voldoen aan de AVG. De gemeente heeft de ambitie om aan volwassenheidsniveau 3 te voldoen. Uit de rapportage van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) blijkt dat het huidige volwassenheidsniveau nog niet voldoende is. Uw gemeente is bezig met het opstellen van een privacyplan om te voldoen aan de privacynormen. Wij adviseren u om adequate maatregelen te treffen om de risico's naar een acceptabel niveau te brengen, gedurende het jaar dit periodiek te monitoren en hier tijdig op bij te sturen (plan, do, check, act).

Belastingopbrengsten: nadere analyse nodig om constateringen interne controle verder te kunnen duiden

Op basis van de bevindingen bij uw interne controlewerkzaamheden op de belastingopbrengsten constateren wij dat er meerdere malen een onjuiste hantering van het type huishouden (één- en meerpersoonshuishoudens) is gehanteerd. Wij hebben het college bij de interim-controle 2022 verzocht om een aanvullende data-analyse uit te laten voeren.

Op basis van deze aanvullende analyse op de lokale belastingen en heffingen is gebleken dat er adressen zijn waar de gehanteerde huishoudsamenstelling in de belastingadministratie afwijkt van de huishoudsamenstelling in de Basisregistratie Personen (BRP). De huishoudsamenstelling is de grondslag voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. Daarnaast waren er adressen waar de gehanteerde grondslag voor de afvalstoffenheffing anders bleek dan de gehanteerde grondslag voor het rioolrecht. Beide constateringen kunnen duiden op fouten in de gehanteerde grondslagen, en daarmee fouten in de opgelegde heffingen. Er zijn echter bijzondere situaties mogelijk waarin de gedane constateringen wel een juiste weergave van de praktijk blijken, en dus de gehanteerde grondslagen wel juist zijn. Dit is niet eenvoudig op totaalniveau te analyseren, maar dit dient op dossierniveau te worden beoordeeld. Een nadere analyse is daarom nodig voordat conclusies kunnen worden getrokken.

De gemeente heeft aangegeven deze vervolganalyse momenteel uit te voeren en dat uiterlijk 1 september 2023 de uitkomsten bekend zullen zijn. Dan zal ook duidelijk zijn of er inderdaad foute grondslagen zijn gehanteerd, en of ze doorwerken naar 2023 en verder. De nader te onderzoeken onzekerheden raken in totaal ongeveer 2% van de aanslagen afvalstoffenheffing en rioolrecht.

SiSa: nog geen inhoudelijke 3e-lijnscontrole

De SiSa-bijlage is een verplicht onderdeel van de jaarrekening (artikel 24 lid 3c) en betreft een format voor de verantwoording van meerdere specifieke uitkeringen tegelijk. De afgelopen jaren is een trend te zien dat er steeds meer (incidentele) specifieke uitkeringen worden verstrekt aan gemeenten vanuit het Rijk. U heeft daarom net als meerdere gemeenten moeite om een volledig dossier aan te leveren bij de verantwoording van al deze regelingen.

Om de verantwoording en de onderbouwing hiervan in betere banen te leiden hebben wij de volgende aandachtspunten voor u:

- Draag zorg voor voldoende inzicht in de stand van zaken per specifieke uitkering. Idealiter zijn de vakinhoudelijke teams op de hoogte van de subsidievereisten en sturen zij bij gedurende het jaar.
- Draag zorg voor voldoende kennis omtrent de werkwijze en verwachtingen vanuit het Rijk en uw accountant inzake de SiSa-bijlage, bij uw SiSa-coördinator en betrokken financieel consulenten. Betrek hierbij ook de 2e en 3e lijn die een zichtbare inhoudelijke controle gaan uitvoeren, voordat de gegevens aan de accountant worden overgedragen.

PGB 2.0: bestedingen ad € 169.000 zijn onzeker door afkeurend oordeel ISAE 3402 type 2 accountant SVB

In Nederland zijn een zestal gemeenten onderdeel van een pilot van het nieuwe systeem voor de persoonsgebondenbudgetten: PGB 2.0. Dit systeem betreft een verdere verbetering van het huidige systeem PGB 1.0. en heeft als doel dat de budgethouder voortaan sneller, gemakkelijker, overzichtelijker en veiliger zijn PGB-administratie kan regelen. Sinds 14 juni 2022 kunnen budgethouders, vertegenwoordigers en zorgverleners van de gemeenten Westland, Drimmelen, Gorinchem, Nederweert, Opmeer en Veere het PGB-Portaal gebruiken.

Op basis van de jaarlijkse verantwoording van de accountant van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) blijkt dat de bestedingen ten aanzien van PGB 2.0 niet zijn betrokken bij het oordeel. Ten aanzien van het systeem PGB 2.0 heeft een IT-auditor wel werkzaamheden uitgevoerd. Op basis van de rapportage (ISAE 3402 type 2) blijkt voor verschillende maatregelen in het systeem een afkeurend oordeel. De lasten in de jaarrekening 2022 van de gemeente Gorinchem zijn derhalve onzeker. De totale lasten bedragen € 169.000. Wij nemen dit mee in onze foutenevaluatie.

Begrotingsrechtmatigheid is adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota van de Commissie BBV. Een belangrijk uitgangspunt is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat de gemeenteraad deze nog dient te autoriseren, in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de gemeenteraad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig en tellen mee in het oordeel van de accountant. Dit is bij uw gemeente overigens niet aan de orde.

Begrotingsafwijkingen werken niet door in de controleverklaring, met uitzondering van enkele kredietoverschrijdingen

In totaal heeft uw gemeente € 157 miljoen aan lasten begroot na wijziging (excl. reservemutaties), tegenover € 152 miljoen aan werkelijke lasten in 2022. Dit is in totaal een onderschrijding van € 5 miljoen (3%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van eveneens € 157 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 164 miljoen aan werkelijke baten in 2022. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten komt daarmee op € 12,8 miljoen voordelig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. In uw geval is dat op programmaniveau, waarbij er sprake is van hogere lasten op het programma Economie ad € 187.000 en het programma VROSV ad €795.000. Deze begrotingsafwijkingen werken niet door in de controleverklaring, omdat tegenover de hoger lasten ook direct gerelateerde hoger baten staan.

Naast overschrijdingen van lasten op dit programma, zijn ook op onderdelen meer baten gerealiseerd dan begroot. Over de baten rapporteren wij in deze paragraaf niet, omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het criterium begrotingsrechtmatigheid zoals de richtlijnen voorschrijven. De overschrijdingen op de lasten zijn onrechtmatig, maar tellen niet mee in het oordeel van de accountant.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze hebben zich in 2022 voorgedaan bij zes investeringen ad € 326.000, hiervan tellen voor € 209.000 aan kredietoverschrijding mee voor het oordeel.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de toelichtingen die zijn opgenomen in de jaarrekening en in paragraaf Bedrijfsvoering, waarin een analyse van de (begrotings-)afwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2022 is opgenomen.

Te betalen vennootschapsbelasting: uw extern deskundige adviseert om de Vpb-positie af te stemmen met de belastingdienst

In het kader van de vennootschapsbelasting wordt uw gemeente bijgestaan door een extern deskundige. Wij hebben van het college vernomen dat op basis van de inventarisatie van de externe deskundige blijkt dat er geen sprake is van een fiscaal winststreven. De activiteiten grondexploitaties en CV Hoogdalem kwalificeren zich niet als fiscale onderneming.

Op basis van de ingediende aangifte 2020 blijkt dat ook een resultaat van nihil. Uw deskundige adviseert om de Vpb-positie van de grondexploitaties af te stemmen met de Belastingdienst. Wij adviseren u om dit adequaat op te pakken.

Verder wijst uw deskundige nog op het risico rondom het betalen van belastingrente indien “reclame uitingen” definitief als ondernemingsactiviteit kwalificeert. Op dit moment is door diverse gemeente hoger beroep aangetekend op uitspraken van de Rechtbank Denk Haag en Rechtbank Gelderland.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over € 216.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. In 2022 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2023 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2022 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij hebben deze tabel in de bijlage opgenomen. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de nota verwachtingen accountantscontrole (en het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol).

M&O-beleid inzake TOZO en Wet Inburgering 2021: geen formeel vastgesteld M&O-beleid, maar wel intern controleplan Avres 2022

De uitvoering van de regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) is belegd bij de gemeenschappelijke regeling Avres middels delegatie. Bij de uitvoering in delegatie geldt in principe dat het M&O-beleid van de gemeenschappelijke regeling van toepassing is.

Op basis van gesprekken met uw medewerkers en het accountantsverslag van de accountant van de gemeenschappelijke regeling stellen wij vast dat geen sprake is van specifiek en vastgesteld beleid op het gebied van M&O. De accountant van Avres heeft vastgesteld dat de gemeenschappelijk regeling maatregelen heeft getroffen op het gebied van M&O en dat de gemeenschappelijke regeling beschikt over een ‘intern controleplan Avres 2022’. Onderdeel hiervan is het werkprogramma interne controle sociaal domein (W&I). De gemeenschappelijke regeling Avres verwerkt maandelijks de IB-signalen van het inlichtingenbureau.

Ook de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 is belegd bij de gemeenschappelijke regeling Avres middels delegatie. Uit navraag blijkt dat er geen sprake is van specifiek en vastgesteld beleid inzake M&O. Echter worden in de diverse processen rondom toelating en uitvoering werkzaamheden uitgevoerd in het kader van M&O.

Vierogen-principe bij het goedkeuren van uw facturen verbeterd na actie in januari 2023

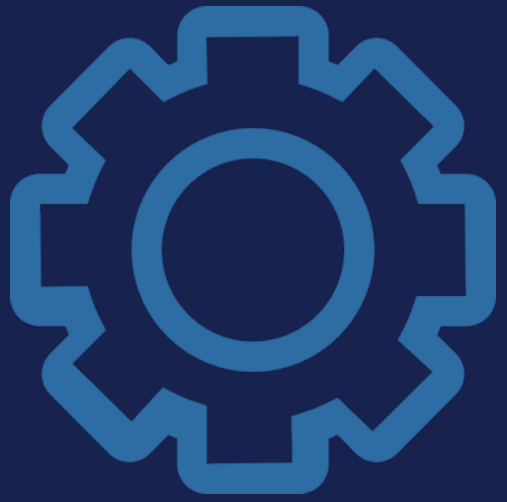
In onze managementletter 2023 hebben wij het college verzocht om een aantal controle uit te voeren en ons te informeren over de resultaten hiervan. De uit te voeren controles waren:

- Testen of het mogelijk is dat twee dezelfde medewerkers zowel als budgetbeheerder (prestatieverklaarder) en als budgethouder de factuur goed keuren. Leg de uitkomsten van deze test zichtbaar vast.
- Beoordeel de instellingen in Spendcloud qua ongewenste vermenging bij budgetbeheerders, vervangers en budgethouders. Leg deze controle zichtbaar vast.
- Onderzoek de door ons voorgelegde facturen en leg dit zichtbaar vast.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande controles zijn uitgevoerd. In het systeem zaten mogelijkheden dat er geen vierogen-principe was tussen budgetbeheer en budgethouder. Uiteindelijk zijn alle facturen alsnog voorgelegd voor akkoord en is door de

gemeente vastgesteld dat de facturen op het juiste rekeningnummer zijn betaald en er voldoende onderbouwende prestatieverklaringen aanwezig zijn. Wij hebben vernomen dat uw gemeente inmiddels mitigerende maatregelen heeft getroffen.

4. Interne beheersing

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij een managementletter uitgebracht. Deze managementletter is besproken met uw algemeen directeur, uw controller en met het college. Hieronder treft u de bestuurssamenvatting aan, waar u als gemeenteraad reeds kennis van heeft kunnen nemen.

Bestuurssamenvatting

Inleiding

De samenwerking met uw organisatie verloopt goed en met voldoende betrokkenheid van uw medewerkers. De oplevering van de documentatie conform onze werkafspraken voor de interim-controle was beter dan voorgaand jaar, maar nog niet volledig.

Overkoepelend zien wij dat uw gemeente meerdere stappen in de goede richting heeft gezet het afgelopen jaar, maar dat meerdere ambities voor de verdere verbetering van uw interne beheersing zijn doorgeschoven naar 2023 en verder. De kracht voor het doorvoeren van verbetering van de interne beheersing is een aandachtspunt voor uw gemeente.

De opvolging van onze eerdere adviezen en actiepunten zijn voor het grootste deel nog onderhanden. Een aantal adviezen heeft u nog niet opgepakt in verband met de aanbesteding van een nieuw financieel pakket. Verder zien wij dat bij een aantal adviezen de zichtbare vastlegging van de implementatie ontbreekt. Ten aanzien van de zichtbare vastlegging van de prestatielevering in de workflow zien wij dat uw organisatie wel de software heeft geïmplementeerd, maar dat deze niet of onvoldoende wordt gebruikt.

Status rechtmatigheidsverantwoording

U bent bezig met de voorbereiding en heeft goede stappen gezet. De wetswijziging gaat in vanaf het boekjaar 2023. Hierbij zijn de volgende elementen van belang:

- Het doorvertalen van een normenkader naar een concreet toetsingskader.
- Aanpassen van de verordeningen 212, 213 op basis van de modelverordeningen VNG.
- Uitbreiden (fraude)risicoanalyse (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).
- Actualiseren van uw IC-uitvoeringsprogramma 2023;
- Actualiseren van de onderliggende interne controleprogramma's aan de hand van het toetsingskader.

De manier waarop u nu de interne controle heeft opgezet en de ambities die u hierin heeft, biedt een goede basis voor het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording in 2023.

Interne beheersomgeving (hoofdstuk 2)

- Onderstaand enkele aandachtspunten op het gebied van de interne beheersing. U bent bezig met het verder op orde brengen en het verbeteren van de informatiebeveiliging en privacy– u heeft nog stappen te zetten om op gewenst niveau te komen.
- Logging van accounts met hogere rechten en de beoordeling hiervan.
- Het in staat stellen van concerncontrol om de onafhankelijke 3e lijnsrol uit te voeren door de 1e en 2e lijnsrol op de juiste plek in de organisatie te beleggen.
- De actualisering van uw processen en het beleggen van de juiste plek in de organisatie hiervan.
- Het verder uitwerken van uw (fraude)risicoanalyse en aandacht hierbij voor risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid.

Procesbevindingen en adviezen(hoofdstuk 3)

Op het gebied van de processen hebben wij de volgende bevindingen en adviezen:

- Zet verdere stappen in het kader van zichtbare prestatielevering in verband met de beheersing van frauderisico's rondom prestatielevering.
- Richt interne controles in rondom uitgaven creditcards (kas&pas) en mutatie crediteurenstamgegevens.
- Facturen inzake vervoerspassen Wmo worden nog niet gecontroleerd op rechtmatigheid.
- Er is nader onderzoek nodig of vierogen-principe bij het goedkeuren van uw facturen is doorbroken.
- Er zijn fouten geconstateerd bij de interne controlewerkzaamheden op belastingopbrengsten en WABO-leges Voer verdere analyse hierop uit.

Op weg naar de rechtmatigheids-verantwoording 2023

In de meicirculaire 2018 (en de daarna verschenen informatie en besluiten) heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna ministerie BZK) aangegeven dat met ingang van het boekjaar 2023 het college een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet afgeven. Tot en met de jaarrekening 2022 geeft de accountant bij de jaarrekening van uw gemeente een controleverklaring af, met daarin een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Dat tweede oordeel, de rechtmatigheid, verdwijnt vanaf de jaarrekening 2023. Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 109, juni 2022) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2023. Inmiddels is duidelijk dat dit ook het definitieve invoeringsjaar is. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

Vanaf het verslagjaar 2023 moet het college zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college worden gegeven.

In onze managementletter zijn wij ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

- Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgesteld.

- In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert het college de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Bedrijfsvoering van de commissie BBV.

- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf 2023, het normenkader expliciet door de gemeenteraad moet worden vastgesteld.

- De commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (hierna Kadernota rechtmatigheid 2023), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat de

gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2023 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium) afdekt. In paragraaf 1.4 van de Kadernota rechtmatigheid 2023 is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de Kadernota rechtmatigheid 2023 verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente. Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag onder de aandacht brengen:

  - De kadernota 2023 introduceert het begrip ‘onduidelijkheden’. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college.
  - In de Kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.

- De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de commissie BBV in de Notitie Bedrijfsvoering meer geschreven.

- De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. U beschikt over een Intern Controleplan 2022. Het intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse en de tijdige uitvoering van de geplande interne controles, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.

- Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de Kadernota uitgewerkt. Uw gemeente heeft overigens in dit verband geen werkzaamheden aan derden uitbesteed.

Wij adviseren u overigens om (voor zover u dit nog niet heeft gedaan) kennis te nemen van de Kadernota rechtmatigheid 2023. Deze kadernota kan ondersteunend zijn aan het verder vormgeven aan de invulling van de rol van verschillende actoren binnen uw gemeente.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording stelt hogere eisen aan het college om voldoende en actief toezicht te houden op de interne beheersing, tijdig en adequaat bij te sturen aan de hand van bevindingen en hierover zich te verantwoorden aan de raad. Dat betekent dat de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording het moment is om het gehele systeem van interne beheersing (de 'checks and balances') naar een hoger niveau te tillen. Dit heeft mogelijk ook gevolgen voor de inrichting van de organisatie en de inzet van medewerkers.

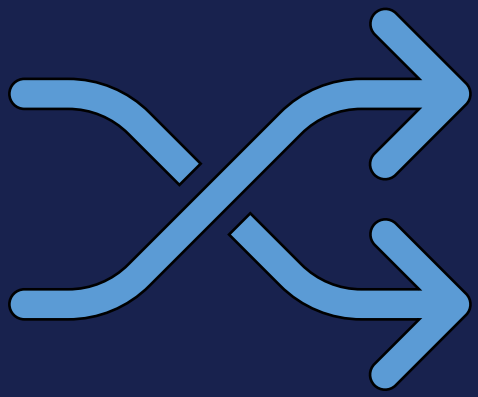
Een goede onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording is ons gedeeld belang. De accountant moet straks immers verklaren dat de door het college afgegeven rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Uw accountant is dus in belangrijke mate afhankelijk van de (interne controle) werkzaamheden van het college. Wij adviseren dan ook om samen optrekken met uw accountant om tot een goede invulling van de rechtmatigheidsverantwoording te komen.

Het doel is uiteindelijk dat de gemeente geheel zelfstandig de 3 rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaardencriterium) afdekt en dat door goede afspraken aan de voorkant de accountant zou kunnen volstaan met een marginale review achteraf. De manier waarop u nu de interne controle uitvoert, biedt hiervoor een goede basis.

U bent bezig met het zetten van de noodzakelijke vervolgstappen. In dit kader hebben wij in de managementletter de volgende tabel opgenomen.

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	Gereed	Onderhanden
Voorbereiden besluitvorming gemeenteraad (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)	✓	
Uitwerking rechtmatigheidscriteria en het opstellen van een intern controleplan	✓	
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		⏳
Uitvoeren (fraude)risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		⏳
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213		⏳
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		⏳
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren van werkprogramma's.		⏳

5. Overige aangelegenheden

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

5. Overige aangelegenheden

Aandachtspunten gemeenteraad

In de vergadering I&O van uw gemeenteraad op 28 oktober 2022 stonden de algemene aandachtspunten vanuit de gemeenteraad bij de controle 2022 op de agenda. In dit overleg zijn tevens specifieke aandachtspunten meegegeven voor de controle van de jaarrekening. Deze specifieke aandachtspunten zijn tevens opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst 2022. De onderwerpen betreffen: rechtmatigheidsverantwoording, EU-aanbestedingsregels bij nieuwe contracten en de IT-omgeving.

Status invoering rechtmatigheidsverantwoording in 2023

Zie onderstaand overzicht omtrent de voortgang van de status invoering rechtmatigheidsverantwoording bij de controle van de jaarrekening.

Stappen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2023	Gereed	Onderhanden
Voorbereiden besluitvorming gemeenteraad (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens en normenkader)	✓	
Uitwerking rechtmatigheidscriteria en het opstellen van een intern controleplan	✓	
In kaart brengen relevante wet- en regelgeving en het doorvertalen naar een zichtbaar uitgewerkt toetsingskader		⏳
Uitvoeren (fraude)risicoanalyse inclusief risico's ten aanzien van de financiële verslaggeving en rechtmatigheid (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan).		⏳
Aanpassen van de verordeningen 212 en 213	✓	
Relevante beheersmaatregelen identificeren en kritisch beoordelen van de processen		⏳
Bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en actualiseren van werkprogramma's.		⏳

Waarborgen voldoen aan EU-aanbestedingsregels bij nieuwe contracten
Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen nieuwe contracten aangetroffen die in 2022 zijn aanbesteed en niet voldoen aan de EU-aanbestedingsregels. De onrechtmatig aanbestede dossiers (24) betreffen bestaande contracten uit eerdere jaren. Over 2021 was nog spraken van 44 dossiers. Voor 1 dossier is sprake van ontoereikend contractbeheer, waardoor een Europees aanbesteed contract niet tijdig is verlengd.

Welke stappen onderneemt het college om aan te tonen dat sprake is van een betrouwbare IT-omgeving?
Zie hiervoor onze bevinding op pagina 12 van dit accountantsverslag “U bent bezig met het verder op orde brengen en het verbeteren van de informatiebeveiliging – u heeft nog stappen te zetten”.

Hoe waarborgt het college de kwaliteit van het risicobeheer?
Op basis van navraag bij het college blijkt dat de gemeente Gorinchem niet werkt met één integraal en structureel proces / systeem voor risicomanagement. De gemeente heeft in diverse processen, projecten, systemen beheersmaatregelen genomen voor het beheersen van risico’s en daarmee het borgen van de kwaliteit van het risicobeheer. Hieronder een aantal voorbeelden.

Paragraaf weerstandsvermogen
In het kader van de risicoanalyse die opgenomen is in de paragraaf weerstandsvermogen voert team Financiën gesprekken met de teams en wordt de paragraaf beoordeeld door de financieel adviseurs, de teammanager Financiën en de concerncontroller. Deze paragraaf geeft een overzicht van financiële risico’s van materieel belang en vormt daarmee ook de input voor het gesprek over beheersmaatregelen.

Bestuursvoorstellen
In het format voor de bestuursvoorstellen is een verplichte paragraaf opgenomen over risico’s. Bestuursvoorstellen worden:

a) integraal opgesteld door de verschillende disciplines in de organisatie;
b) beoordeeld en van advies voorzien door een breed samengestelde adviesgroep (hiervan zijn onder andere lid de directeur en een senior adviseur Financiën);
c) beoordeeld door de betreffende teammanager;
d) beoordeeld door de teammanager Financiën en de concerncontroller voor de portefeuillehouder Financiën en gemeentesecretaris.

Frauderisico-analyse
In 2023 wordt een nieuwe frauderisico-analyse afgerond met als doel zicht te hebben op de risico’s en het vervolgens hiervoor treffen van beheersmaatregelen. Hierin is tevens aandacht voor het onderwerp misbruik en oneigenlijk gebruik.

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen d.d. 21 juni 2023.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van met name EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Er is intern aandacht bij uw gemeente om de betrouwbaarheid en continuïteit van de IT-omgeving verder te verbeteren. Belangrijke onderdelen hierbij zijn de opvolging van de bevindingen vanuit de BIO-analyse. Vanwege de snel veranderde IT-omgeving en de ontwikkelingen zoals de BIO is het belangrijk om voldoende aandacht voor de IT-omgeving te hebben. Wij hebben onze concrete bevindingen opgenomen in de managementletter en hebben vernomen dat u als gemeente aan de slag bent om onze aanbevelingen op te volgen.

Bij SaaS-oplossingen bent u in belangrijke mate afhankelijk van de juiste en tijdige service van de softwareleverancier. Wij achten het daarom van belang dat u SLA's (serviceniveau overeenkomst) sluit met uw softwareleveranciers. Op basis van de gesprekken die wij met u voeren blijkt dat deze overeenkomsten heeft afgesloten met uw leveranciers, maar dat u nog niet periodiek op de naleving ervan controleert. In theorie kan het dus voorkomen dat u afspreekt met de leverancier dat er periodiek een back-up wordt gemaakt en getest. Echter weet u niet of dit daadwerkelijk is gebeurd. Wij hebben uw college geadviseerd om zogenoemde ISAE 3402 type 2 rapportages (een assurance rapport)op te vragen bij uw softwareleveranciers en deze te beoordelen op de relevante elementen. In deze rapportages wordt gerapporteerd over de daadwerkelijke werking van de systemen en de maatregelen hierin gedurende het jaar. Deze rapportages zouden wat ons betreft dan ook een onderdeel van uw interne beheersing dienen te vormen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Gorinchem, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben middels gegevensanalyses onderzocht of sprake is van significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Tot slot merken wij op dat het college nog niet beschikt over een geactualiseerde en geformaliseerde frauderisicoanalyse. Wel hebben wij inmiddels een plan van aanpak hiervoor ontvangen dat inmiddels in uitvoering is genomen. Diverse afdelingen zijn inmiddels geïnterviewd. Wij adviseren de frauderisicoanalyse verder in procedure te brengen.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport "In het publieke belang" van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan., inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren realisatie
Tekenend accountant	140	119
Overige teamleden	564	705

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2022 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief van 14 februari 2023 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de “geraamde tijdsbesteding” zijn hiervoor geen uren geraamd. Daarnaast zijn er bijzondere onderwerpen zoals lokale heffingen en voorzieningen waar meer tijd aan besteed is dan begroot.

Bevestiging onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van gemeente Gorinchem in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico’s ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie
Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties
Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Gorinchem, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid
De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Gorinchem of een bij de gemeente Gorinchem betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening
Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening

- Geen

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Gorinchem in 2022 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen:

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Onvolledigheid verantwoorde lasten	255	255
(Sub)**totaal getrouwheidsfouten en rechtmatigheidsfouten**	**255**	**255**
Rechtmatigheidsfout vanuit externe regels (Europees aanbesteden)	2.177	
Rechtmatigheidsfout vanuit interne regels (kredietoverschrijdingen)	209	
Totaal rechtmatigheidsfouten	**2.641**	
Totaal fouten	**2.641**	**255**
Goedkeuringstolerantie voor fouten	**1.599**	**1.599**
Onzekerheden		
Onzekerheden PGB 2.0	169	169
Totaal onzekerheden	**169**	**169**
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden	**4.797**	**4.797**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn.

Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Verplichte rapportering door accountants over fraude en continuïteit in de controleverklaring

Op 13 september 2022 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring. Met ingang van verslagjaar 2022 is deze verplichting al voor wettelijke controles, waar uw gemeente onder valt, al van toepassing.

Fraude

In 2022 heeft de NBA de notitie ‘Frauderisicobeheersing: aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders’ uitgebracht. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen, zoals de gemeenteraad en het college, bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude, kunnen de gelegenheden die tot fraude leiden, afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico’s en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude.

Van het bestuur, in uw geval zowel de gemeenteraad als het college, wordt daarom verwacht dat u frauderisico’s in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude. Een door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants ook het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisco’s.

Wij constateren dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar uw gemeente actief mee bezig is. Het college heeft een gedragscode geïmplementeerd. Ook beschikt het college over een Intern controleplan, waarin aandacht wordt besteed aan fraude en integriteit. In dit controleplan is ook opgenomen dat bij het plannen en uitvoeren van Verbijzonderde Interne Controlewerkzaamheden (VIC) aandacht wordt besteed aan frauderisico’s door in gesprekken met teams aandacht te vragen voor deze risico’s en bij de uitvoering van de VIC aandacht te besteden aan beheersmaatregelen die frauderisico’s moeten beperken.

U bent bezig om uw huidige frauderisicoanalyse te actualiseren. In het plan van aanpak is opgenomen dat na de vaststelling van de frauderisicoanalyse de gemeenteraad via de klankbordgroep Financiën op hoofdlijnen wordt geïnformeerd over de uitkomsten daarvan. Het plan van aanpak richt zich voor nu op de harde controls op de financiële stromen. Hiermee heeft uw gemeente een belangrijke stap genomen in het kader van fraudepreventie en beheersing. In het plan van aanpak is opgenomen dat in de volgende fases aandacht wordt besteed aan de datastromen en de soft controls. Wij onderschrijven het belang hiervan. De verwachting is dat de analyse in september 2023 wordt afgerond.

Uit onze werkzaamheden zijn, voor zover wij hebben kunnen vaststellen op basis van de verstrekte controle-informatie, overigens geen gevallen of vermoedens van fraude van materieel belang gebleken.

Rapportage over continuïteit

Een aanleiding voor het verplicht rapporteren over continuïteit is de toenemende behoefte aan transparante informatie over bijvoorbeeld organisatie-specifieke inzichten en langetermijnperspectieven. Omdat bij het opstellen van de jaarrekening wordt uitgegaan van de continuïteitsveronderstelling, is continuïteit ook een belangrijk aandachtspunt voor accountants bij de controle van de jaarrekening.
Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico's leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. De accountant kan hierop steunen en in de controleverklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico's, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven, inclusief een kasstroom- en/of convenantenprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses.

Uiteraard hebben gemeenten en andere decentrale overheden een bijzondere positie als het gaat om het aspect continuïteit. Wel dient er ook bij gemeenten, zij het in mindere mate, aandacht te zijn voor dit onderwerp, omdat deze verplichting geldt voor alle wettelijke controles. Uit onze controlewerkzaamheden zijn ons geen bijzonderheden gebleken. Onze werkzaamheden bestonden uit het kennis nemen van de begroting 2023 (met een meerjarige doorkijk tot en met 2026), de financiële resultaten zoals deze blijken uit de financiële administratie tot het moment van afgifte van onze controleverklaring en het kennis nemen van de uitkomsten van het financieel toezicht regime door de Provincie Zuid-Holland op basis van haar beoordeling van uw begroting.

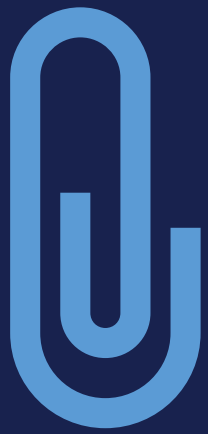
Wij verwijzen u verder naar de, verplicht in de controleverklaring opgenomen, passages omtrent fraude en continuïteit.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.
De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel. Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

6. Bijlage

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

6. Bijlage: Verplichte tabel SiSa

Verplichte tabel fouten en onzekerheden SiSa-bijlage: geen fouten en onzekerheden geconstateerd

In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole is de tabel in de kolommen “Financiële omvang in euro's” en “Toelichting fout/onzekerheid” leeg als er geen bevindingen zijn. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de nota verwachtingen accountantscontrole (en het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol).

Strekking getrouwheid: goedkeurend.
Strekking rechtmatigheid: verklaring met beperking.

Nr.	Volgnr	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A13	1	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Fout		
A13	2	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Onzekerheid		
A16	1	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout		
A16	2	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid		
B2	1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout		
B2	2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid		
C32	1	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Fout		
C32	2	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Onzekerheid		
C41B	1	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Fout		

C41B	2	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Onzekerheid		
C43	1	Regeling reductie energiegebruik woningen	Fout		
C43	2	Regeling reductie energiegebruik woningen	Onzekerheid		
C55	1	Aanpak energiearmoede	Fout		
C55	2	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid		
C62	1	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout		
C62	2	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid		
C75B	1	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	Fout		
C75B	2	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid		
D8	1	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Fout		

D8	2	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Onzekerheid		
D10	1	Volwasseneneducatie	Fout		
D10	2	Volwasseneneducatie	Onzekerheid		
D14	1	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout		
D14	2	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid		
D19	1	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Fout		
D19	2	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Onzekerheid		
E21	1	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022	Fout		
E21	2	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022	Onzekerheid		
G2	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G2	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G2	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G2A	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G2A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Fout		
G2A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet_totaal 2021	Onzekerheid		
G3	1	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	2	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G3	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G3	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G3A	1	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Fout		
G3A	2	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden	Fout		

		levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021			
G3A	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_ totaal 2021	Fout		
G3A	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021 (exclusief BOB)_totaal 2021	Onzekerheid		
G3A	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar 2021	Fout		
G3A	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar 2021	Onzekerheid		
G3A	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021	Fout		
G3A	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar 2021	Onzekerheid		

G4	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Fout		
G4	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	5	Tozo 2_ gemeentedeel 2022	Fout		
G4	6	Tozo 2_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	7	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	8	Tozo 3_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	9	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	10	Tozo 4_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	11	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Fout		

G4	12	Tozo 5_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G4	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G4A	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		
G4A	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Fout		

G4A	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	5	Tozo 2_totaal 2021	Fout		
G4A	6	Tozo 2_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	7	Tozo 3_totaal 2021	Fout		
G4A	8	Tozo 3_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	9	Tozo 4_totaal 2021	Fout		
G4A	10	Tozo 4_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	11	Tozo 5_totaal 2021	Fout		
G4A	12	Tozo 5_totaal 2021	Onzekerheid		
G4A	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Fout		

G4A	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar 2021	Onzekerheid		
G4A	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	Fout		
G4A	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar 2021	Onzekerheid		
G10	1	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Fout		
G10	2	Wet inburgering_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_ gemeentedeel 2022	Fout		
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
G12	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Fout		
G12	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G12 A	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Fout		
G12 A	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar 2021	Onzekerheid		
G12 A	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Fout		
G12 A	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar 2021	Onzekerheid		
G12 A	5	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Fout		
G12 A	6	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)_2021	Onzekerheid		
G13	1	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Fout		
G13	2	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2022	Onzekerheid		

G13	3	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2022	Fout		
G13	4	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2022	Onzekerheid		
H4	1	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Fout		
H4	2	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Onzekerheid		
H8	1	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Fout		
H8	2	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Onzekerheid		
H12	1	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Fout		
H12	2	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Onzekerheid		
H25	1	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Fout		
H25	2	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Onzekerheid		

